
ŻYWIENIE BYDŁA MIĘSNEGO W OPTYMALIZACJI PRODUKCJI

Sylwia Walesieniuk

Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doradztwa Rolniczego z siedzibą w Olsztynie
ul. Jagiellońska 91, 10-356 Olsztyn, tel./fax 89 535 76 84, 526 44 39
e-mail: sekretariat@w-modr.pl, www.w-modr.pl

WMODR Oddział w Olecku

Aleja Zwycięstwa 10, 19-400 Olecko
tel. 87 520 30 31, 520 30 32, fax 87 520 22 17
e-mail: olecko.sekretariat@w-modr.pl

Dyrektor WMODR

mgr inż. Damian Godziński

I Zastępca Dyrektora WMODR

mgr Małgorzata Micińska-Wąsik

II Zastępca Dyrektora WMODR

mgr Sonia Solarz-Taciak

Dyrektor Oddziału WMODR w Olecku

mgr Robert Nowacki

Druk: Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doradztwa Rolniczego z siedzibą w Olsztynie
ul. Jagiellońska 91, 10-356 Olsztyn
tel./fax. 89 526 44 39, 89 535 76 84
e-mail: redakcja@w-modr.pl, www.w-modr.pl

Nakład: 100 egz.

Wydanie: I

Odpowiednie żywienie jest ważnym czynnikiem w opasie bydła. Decyduje ono o wynikach produkcyjnych i jakości pozyskiwanej wołowiny. Oprócz aspektów ekonomicznych, żywienie powinno uwzględniać uzyskanie właściwego umięśnienia zwierząt, które według klasyfikacji tusz bydła EUROP nie powinno być zakwalifikowane do klasy niższej niż „R”. Zapotrzebowanie na składniki pokarmowe zależy od rasy i płci zwierzęcia, przewidywanych dobowych przyrostów masy ciała w poszczególnych etapach opasania oraz od wieku uboju. Koszty żywienia bydła mięsnego stanowią ok. 70 proc. kosztów bezpośrednich produkcji żywca wołowego. Warto więc zadbać o ten element produkcji, co przełoży się na ostateczny wynik ekonomiczny.

Do podtrzymania podstawowych funkcji życiowych – bytu zwierzęcia, aktywności fizycznej oraz produkcji, wzrostu, reprodukcji i zachowania zdrowia, niezbędne jest dostarczenie wraz z pokarmem składników pokarmowych. Dawki pokarmowe dla zwierząt są bilansowane na podstawie potrzeb pokarmowych zwierząt oraz jakości i składu chemicznego pasz. W trakcie przygotowania dawek pokarmowych dla bydła mięsnego konieczna jest maksymalizacja wykorzystania pasz objętościowych i ograniczenie drogich pasz treściwych.

Bydło należy do przeżuwaczy, których procesy trawienne odbywające się w przedżołądkach oparte są na symbiotycznym współdziałaniu z bakteriami i pierwotniakami, a to z kolei umożliwia zwierzętom efektywne wykorzystanie pasz włóknistych. Dlatego żywiąc bydło, tak naprawdę żywimy drobnoustroje znajdujące się w jego żwaczu.

ŻYWIENIE KRÓW MAMEK

W okresie zimowym potrzeby pokarmowe krów mamek są największe w związku z rozpoczynającą się laktacją i jej szczytem wypadającym na okres letni. Przy takim systemie organizacji stada krów mamek w okresie późnej jesieni i zimy krowy są zasuszane, a wymagania pokarmowe są zwiększone jedynie w okresie wysokiej cielności. Głównym elementem decydującym o powodzeniu produkcji stada mamek jest wskaźnik ocieleń, który powinien wynosić ponad 90%. Jeśli od 100 krów nie uzyskamy w roku co najmniej 90 zdrowych, cieląt przy stosunkowo niskim utrzymaniu krów, to trudno mówić o opłacalności w tej gałęzi produkcji.

Zarówno nadmiernie wychudzone jak i zapasione krowy, będą produkowały zdecydowanie mniej mleka, pozyskiwane od nich cielęta będą charakteryzować się niższą masą ciała, a same krowy zdecydowanie gorszymi wskaźnikami rozrodu. Warto podkreślić, że krowy które rokrocznie nie urodzą cielęcia nie generują w ogóle przychodu dla hodowców, a tylko i wyłącznie koszty. Żywnienie krów mamek w związku z tym powinno być oparte na tanich paszach, które pozwolą zwierzętom utrzymać właściwą kondycję w określonym momencie i nie spowodują jej spadek w tej porze roku, w której pasza jest droga.

W okresie zimowym żywienie krów mamek może bazować prawie wyłącznie na paszach objętościowych. Najbardziej odpowiednią paszą w tym okresie jest dobrej jakości kiszzonka z traw lub z traw w mieszance z roślinami motylkowatymi, sporządzona po ich uprzednim przewiednięciu, słoma ze zbóż jarych oraz siano tam, gdzie warunki atmosferyczne pozwalają na jego wyprodukowanie z zachowaniem wysokiej wartości pokarmowej. Tam, gdzie nie ma dobrej jakości użytków zielonych, zielonki przeznaczone do zakiszania produkuje się na gruntach ornym. Aby zużycie pasz było racjonalne, a krowy miały jednocześnie w sposób optymalny pokryte zapotrzebowanie na składniki pokarmowe, niezbędne jest ułożenie odpowiedniej, możliwie starannie zbilansowanej dawki pokarmowej.

Krowy mięsne najwyższe zapotrzebowanie na energię i białko wykazują we wczesnej fazie laktacji. W tym czasie wymagają wysokiego poziomu energii w dawce pokarmowej, a ich potrzeby wobec białka, wapnia oraz fosforu ulegają prawie podwojeniu.

Wymagania pokarmowe krów mięsnych zależą od dwóch podstawowych czynników: masy krowy oraz ilości produkowanego przez mnie mleka. W praktyce wymagania te mogą zostać pokryte przez dobrej jakości siano łąkowe uzupełnione premiksem. Ważnym elementem w żywieniu krów mamek w okresie okołoporodowym jest poziom energii w dawce pokarmowej. Adekwatny poziom energii w dawce pokarmowej jest pozytywnie związany z masą ciała cieląt zarówno na etapie wycielania jak i odsadzenia. Ponadto, ma również istotny wpływ na wznowienie aktywności rozrodczej po porodzie. W odniesieniu do potrzeb białkowych krowy w trzecim trymestrze ciąży mają stosunkowo niskie wymagania białkowe na poziomie 7-8%. Nieco inaczej jest z pierwiastkami, które ze względu na niezakończony wzrost wymagają trochę wyższego poziomu białka w diecie (ok 9,5%). Natomiast, potrzeby białkowe ulegają istotnemu podwyższeniu w laktacji w zależności od ilości wyprodukowanego mleka. Krowy mamki ras mięsnych w racjonalnie prowadzonym stadzie w okresie zimowym powinny być żywione dietami zbilansowanymi pod względem ilości energii i białka. Przy określaniu zapotrzebowania krów na energię i białko należy postugiwać się normami

żywienia zwierząt. Należy przy tym uwzględnić wiek krowy (wieloródki i pierwiastki), masę ciała, stan fizjologiczny (zasuszenie, miesiąc ciąży) oraz kondycję ciała. Optymalne pokrycie potrzeb pokarmowych, zwłaszcza na energię, jest kluczowym czynnikiem decydującym o wynikach rozrodu. Warto zwrócić uwagę na fakt, że w warunkach praktycznych prawidłowe zbilansowanie diety jest bardzo ułatwione w przypadku żywienia dobrej jakości kiszonką z traw powiędnionych z dodatkiem słomy ze zbóż jarych.

ŻYWIENIE CIELĄT

Cielęta ras mięsnych po urodzeniu zostają ze swoją matką aż do okresu odsadzenia tj. ok. 6-7 miesięcy, z czego większość czasu na pastwisku. Bardzo pozytywny wpływ na zdrowie i rozwój młodych zwierząt ma jak najczęstsze przebywanie na słońcu. Promienie słoneczne pobudzają bowiem komórki ciała do produkcji witaminy D, która wpływa głównie na budowę kości i prawidłowy rozwój organizmu. W pewnych szczególnych przypadkach stosowane jest również dokarmianie cieląt będących z mamkami. Najistotniejszymi korzyściami z ich dokarmiania w tym okresie są: wyższa masa ciała przy odsadzeniu, obniżony stres związany z odsadzeniem (zwierzęta są już przyzwyczajone do pobierania paszy treściwej), lepszy stan zdrowia, wyższe pobranie paszy po odsadzeniu i co jest z nim związane szybsze tempo wzrostu po odłączeniu od mamek. Standardowa pasza wykorzystywana w dokarmianiu cieląt powinna mieć charakter bardziej energetyczny (ziarno zbóż lub/i kukurydzy), gdyż ze względu na pobierane mleko oraz ruń pastwiskową ich białkowe potrzeby pokarmowe są zaspokojone. Niezależnie od prawidłowego dokarmiania cieląt paszami stałymi, do prawidłowego rozwoju funkcji zwiacza niezbędny jest stały dostęp do wody pitnej. Cielęta pojeone do woli lepiej rosną, pobierają większe ilości pasz stałych i charakteryzują się korzystniejszymi parametrami zdrowia. Niedobór wody w organizmie cielęcica objawia się osowiałością, utratą apetytu oraz matowieniem sierści. Cielętom starszym należy także podawać mieszanki mineralno-witaminowe.

OPAS BYDŁA

Głównymi celami opasu bydła jest maksymalizacja efektu ekonomicznego oraz racjonalne ograniczenie kosztów produkcji. Żywnienie jest głównym czynnikiem wpływającym na efektywność opasu. Powinno być dostosowane do potencjału genetycznego zwierzęcia oraz konkretnych potrzeb odbiorców żywca wołowego. Materiał do opasu może być bardzo zróżnicowany, gdyż cielęta mogą pochodzić od krów ras mięsnych tzw. mamek lub od krów użytkowanych mlecznie.

W okresie opasania bydła można wyszczególnić 2 fazy: fazę wstępną oraz końcową. Czas trwania każdej z faz nie jest określony i uzależniony jest od kilku czynników: osiągniętej końcowej masy ciała, płci, rasy, intensywności prowadzonego żywienia czy preferencji odbiorców. Tak np. jałówki, które szybciej się odfuszcza i opasane są krócej niż buhajki.

Biorąc pod uwagę intensywność żywienia i uzyskiwany przyrost masy ciała wyróżnia się trzy systemy opasania: intensywny, półintensywny, ekstensywny. Cechą charakterystyczną opasu intensywnego jest stosowanie w dawce dużej ilości paszy treściwej, uzyskiwanie wysokich przyrostów i wysokiej masy końcowej ciała w wieku 15-18 m-cy oraz alkiezowe utrzymanie. Tusze tych zwierząt charakteryzują się bardzo dobrym umięśnieniem i znacznym odfuszczeniem, w dużym stopniu zależnym od rasy i płci opasów. Głównym wskaźnikiem efektywności żywienia bydła opasowego jest wskaźnik wykorzystania paszy, określający ilość pobranej suchej masy w kg na kg przyrostu. Efektywnie przyrastające zwierzęta osiągają wyższe tempo przyrostów dobowych przy mniejszej ilości konsumowanej paszy. W opasie ekstensywnym żywnienie oparte jest niemal wyłącznie na pastwisku latem i paszach gospodarskich zimą. Niskie dzienne przyrosty masy ciała powodują, że opas ten prowadzony jest do wieku ok. 2,5 roku. Bardzo wartościową paszą w żywieniu bydła opasowego jest kiszonka z kukurydzy. Należy jednak pamiętać, że jest to pasza energetyczna o małej zawartości białka. Dawki o dużym udziale kiszonki należy uzupełniać wysokobiałkową paszą treściwą np.: z udziałem śruty rzepakowej. Bardzo dobrym uzupełnieniem kiszonki z kukurydzy jest sianokiszonka, pasza o zbilansowanym udziale białka i energii, jednak w dużym stopniu zależnym od składu botanicznego i fazy zbioru.

Obok genotypu żywnienie jest najważniejszym czynnikiem wpływającym na wzrost i rozwój zwierzęcia, ich zdrowotność, wydajność i opłacalność hodowli. Żywnienie bydła mięsnego, a zwłaszcza krów, jest znacznie prostsze w porównaniu z krowami mlecznymi. Ze względu na niską wydajność mleczną ich zapotrzebowanie produkcyjne na składniki pokarmowe jest znacznie mniejsze. W zależności od postawionych celów rynkowych, wstępny opas bydła jest okresem przygotowania zwierząt do fazy końcowej opasu, gdzie ostatecznie poprzez właściwe żywnienie ukształtowany i zestandaryzowany zostaje profil materiału rzeźnego. Opłacalność produkcji żywca wołowego uzależniana jest od możliwości utrzymania niskich kosztów produkcji. Optymalizacja żywienia bydła mięsnego może być skutecznym narzędziem poprawy opłacalności tego kierunku produkcji.

Przykładowa dawka pokarmowa dla opasów w fazie wzrostowej:

Potrzeby pokarmowe	buhaj	250 kg	przyrosty 1200 g	faza wzrostowa
Pobranie suchej masy, kg/dzień			7,1	
Strawna masa organiczna, kg/dzień			4,97	
Strawność masy organicznej, %			70	
Białko surowe, kg/d			0,88	
Białko surowe, %			12,4	
wapń, %			0,49	
fosfor, %			0,24	

Przykładowa dawka pokarmowa

Komponent paszowy	kg	TDN (%)	CP (%)	Ca	P
Kiszonka z kukurydzy (35% sm.)	12	75	8	0,31	0,27
Poekstrakcyjna śruta rzepakowa	1,5	70	34	0,21	0,65
Śruta zbożowa	2	84	13,2	0,05	0,35
Słoma	0,5	41	3,5	0,17	0,05
Kreda pastewna				100g/szt./dobę	
Premix				50g/szt./dobę	
Lizawki solne				do woli	

Źródła:

- Praca zbiorowa pod redakcją H. Grodzkiego, *Chów bydła mięsnego*. Wielkopolskie Wydawnictwo Rolnicze, Poznań 2009
- M. Gołębiowski, *Podstawy żywienia bydła mięsnego*. Warszawa 2019
- J. Krzyżewski, *Żywnienie krów mamek ras mięsnych w okresie zimowym*. *Bydło mięsne* 4/2019.
- J. Krzyżewski, *Odchów cieląt ras mięsnych utrzymywanych z mamkami*. *Bydło mięsne* 4/2019.
- www.farmer.pl

Powiatowe Zespoły Doradztwa Rolniczego *(adres, kontakt)*

PZDR w Bartoszycach , ul. Kętrzyńska 45A, tel. 89 762 22 05, pzdr.bartoszyce@w-modr.pl
PZDR w Braniewie , ul. Kościuszki 118, tel. 55 243 28 46, pzdr.braniewo@w-modr.pl
PZDR w Działdowie , Lidzbark, ul. Jeleńska 6 lok. 13/2, tel. 23 696 19 75, pzdr.dzialdowo@w-modr.pl
PZDR w Elblągu , ul. Nowodworska 10B, tel. 55 235 32 36, pzdr.elblag@w-modr.pl
PZDR w Elku , ul. Zamkowa 8, tel. 87 621 69 67, pzdr.elk@w-modr.pl
PZDR w Giżycku , ul. Przemysłowa 2, tel. 87 428 51 99, pzdr.gizycko@w-modr.pl
PZDR w Gołdapi , ul. Wolności 20, tel. 87 615 19 57, pzdr.goldap@w-modr.pl
PZDR w Iławie , ul. Lubawska 3, tel. 89 649 37 73, pzdr.ilawa@w-modr.pl
PZDR w Kętrzynie , ul. Powstańców Warszawy 1, tel. 89 751 30 93, pzdr.ketrzyn@w-modr.pl
PZDR w Lidzbarku Warm. , ul. Krasickiego 1/48, tel. 89 767 23 10, pzdr.lidzbark@w-modr.pl
PZDR w Mrągowie , ul. Bohaterów Warszawy 7a/2, tel. 89 741 24 51, pzdr.mragowo@w-modr.pl
PZDR w Nowym M.Lub. , ul. Jagiellońska 24d, tel. 56 474 21 88, pzdr.nowe.miasto@w-modr.pl
PZDR w Nidzicy , ul. Słowackiego 17, tel. 89 625 26 50, pzdr.nidzica@w-modr.pl
PZDR w Olecku , Aleja Zwycięstwa 10, tel. 87 520 30 31, pzdr.olecko@w-modr.pl
PZDR w Olsztynie , Biskupiec, ul. Niepodległości 4A, tel. 89 715 22 59, pzdr.olszyn@w-modr.pl
PZDR w Ostródzie , Grabin 17, tel. 89 646 24 24, pzdr.ostroda@w-modr.pl
PZDR w Pisz , ul. Wojska Polskiego 33, tel. 87 423 20 33, pzdr.pisz@w-modr.pl
PZDR w Szczytnie , ul. Kościuszki 1/6, tel. 89 624 30 59, pzdr.szczytno@w-modr.pl
PZDR w Węgorzewie , ul. Kraszewskiego 40, tel. 87 427 12 21, pzdr.wegorzewo@w-modr.pl

PRZEDSIĘBIORSTWO
FAIR PLAY 2011

POLSKA
JAKOŚĆ

FIRMA GODNA
ZAUFIANIA

